

DiS Online: workshop Covid-crisis en geo-praktijk

16 juni 10:00-12:00

Sprekers: Niels van de Graaf (Imagem) en Arnoud de Boer (Geonovum)

Dinsdagochtend 16 juni van 10:00-12:00 vond de workshop plaats over de covid-crisis en de geo-praktijk. Een interessante workshop waar het meest actuele onderwerp op dit moment werd besproken. Want zoals Arnoud de Boer van Geonovum aangaf, COVID-19 is niet alleen een medisch vraagstuk, het is ook een locatievraagstuk. En dat was te merken. Met een interactieve brainstorm, waar het ene idee na het andere idee opgeworpen werd en twee mooie presentaties van Niels van de Graaf (Imagem) en Arnoud de Boer (Geonovum) was het weer een geslaagde workshop.

Hieronder vind je het verslag van de workshop.

Presentatie Imagem [Niels van de Graaf]

Niels van de Graaf geeft een presentatie over verschillende vraagstukken die zij binnen hebben zien komen tijdens de coronacrisis en de dashboards die ze aan de hand van vraagstukken hebben ontwikkeld.

Het eerste dashboard dat is ontwikkeld kijkt naar hoe het gaat met iedereen in de omgeving. Het is een goed alternatief om inzicht te krijgen in wat het virus daadwerkelijk met ons als burger doet. In dit dashboard kan je zien waar mensen zich goed voelen en waar mensen zich niet goed voelen. Analyses van of men zich veel of weinig beweegt en of men zich zorgen maakt. Het live dashboard laat bijvoorbeeld zien dat relatief weinig mensen zich heel veel zorgen maken.

Een volgende vraag die binnen kwam zat meer op covid-19 door de tijd. Dit ging erom of het mogelijk is om de data van de dagelijkse meldingen te krijgen, te combineren met gemeente, provincie, GGD- en veiligheidsregio's en of de informatie simpeler kan met betrekking tot wat er nu te vinden is op het gebied van covid-19 en locatiedata. Simpel in de zin dat iedereen deze informatie kan begrijpen. Denk hierbij aan een eenvoudig overzicht en inzicht in besmettingen, ziekenhuisopnames en overledenen, een tijdlijn zodat trends en ontwikkelingen geanalyseerd kunnen worden. En een 'heatmap' om de intensiteit van de besmettingen duidelijk te maken.

Er komen nog steeds vragen binnen. Men stelt nu vragen met, waar zijn de campings, waar zijn recreatiegebieden, voetpaden, fietspaden en speelplaatsen. Is er genoeg ruimte of is het te druk? En kan dit in één enkel overzicht? Imagem blijft door ontwikkelen!

Vragen

1. Is er ook data beschikbaar waar de besmettingen vooral plaatsvinden qua locatie? Bijvoorbeeld winkels of bedrijven, scholen, recreatiegebieden.

Niels: Goede vraag. Data die beschikbaar is, is data per gemeente. Je kan het niet specifiek koppelen aan een school bijvoorbeeld. Je kan wel per gemeente kijken naar het aantal meldingen en scholen, recreatiegebieden, winkels en bedrijven visualiseren. Zodat je inzichtelijk hebt waar (grote) groepen mensen verwacht kunnen worden.

Reactie: kan je externe bronnen gebruiken om die te combineren met de covid-bronnen om dit boven tafel te brengen?

Niels: Dat hangt van de bronnen af. Als er een extra bron beschikbaar is, dan is die te koppelen. Wanneer met open standaarden gewerkt wordt is data eenvoudig te koppelen. Een nieuwe innovatie is bijvoorbeeld met een camera mensen tellen. Wanneer je een gebied hebt van een maximaal aantal personen, kan de camera aangeven dat je boven dat aantal uitkomt. Die combinatie zit nog niet in de omgevingsserver maar we zijn er wel mee bezig.

2. Wat zegt het aantal besmettingen nu eigenlijk? Dit getal is vooral afhankelijk van hoeveel er getest wordt. Is het aantal sterfgevallen en ziekenhuisopnames geen betrouwbaardere indicator voor het weergeven van trends?

Niels: Wij maken gebruik van de cijfers die RIVM dagelijks deelt. Het gaat hier dan ook om de werkelijk gemeten gevallen. Het aantal besmettingen liggen hoger. Er wordt altijd gemeten. Voor wat betreft de voorspelbaarheid van de verspreiding en waarop besluiten worden genomen hebben we een aantal vragen gesteld, maar daar is nog niet zoveel transparantie over. We willen graag de berekening maken voor voorspelbaarheid, maar op dit moment is dat nog niet mogelijk omdat RIVM hier niet transparant over is. Het heeft geen zin om een eigen model te hanteren.

Reactie: Er is geen relatie tussen ziekenhuisopname en locatie, mensen worden verspreid opgenomen. Het gaat hierom dat je niet zomaar iets kan zeggen. Misschien kan je denken vanuit een plaatje dat een opname iets zegt over een gebied, maar mensen uit Limburg of Groningen kunnen in een ander ziekenhuis opgenomen zijn.

3. Is de link al gelegd met de concentratie COVID in het afvalwater/

Niels: Nee nog niet, die data is nog niet open. In theorie zou het kunnen, het zou concentraties aangeven en het is mooie data, maar de data is nog niet open. Betreffende data inwinnen wie symptomen heeft vinden overheidsinstantie het moeilijk om burgerdata te verzamelen, het is een politiek gevoelig aspect. Met informatie vanuit het water zou helpen om sneller inzicht te krijgen waar besmettingen kunnen optreden.

Reactie Yvonne: Bij alle gegevens die je openbaar maakt, moet je altijd privacyregels in acht nemen. Daarom zijn logischerwijs veel data niet beschikbaar.

Reactie: Er moet dus metadata per gegevensset opgenomen worden. Dit toont tevens aan dat data en applicatie gescheiden moeten blijven.

4. Is de beschikbare data bij dichtbevolkte gebieden belangrijker dan bij dunbevolkte gebieden? En staat de vraag naar data in verhouding tot mogelijkheden en financiën van zowel grote als kleine steden?

[Deelnemer] Wij hebben een aantal kleinere steden in ons gebied. In de kleinere steden ziet men de meerwaarde van meer data beschikbaar stellen niet. Zij weten zelf heel goed waar de drukke punten en risicolocaties liggen.

Reactie deelnemer: ik denk dat het niet zozeer de financiële kant is, maar de kleinere dorpen – daar lijkt het erop dat er lokale bestuurders vanuit hun contacten in dorpsgemeenschappen kunnen herleiden wat er aan de hand is. Dus dat geo-informatie dan niet per se nodig is. In een grotere stad zijn die patronen misschien minder makkelijk te achterhalen.

Deelnemer met de vraag: ja dat zie ik ook wel. Waarom zouden gemeenten data moeten toevoegen of moeten delen? Als ze een crisis lokaal al beheersen, en beheersen ze het daadwerkelijk ook lokaal?

Reactie deelnemer: Dat is ook zo. Maar dan is lokaal wel bekeken hoe het zit en hoe het opgelost kan worden. Nadeel is wel dat je dat soort informatie dus ook niet meer met elkaar deelt. Noodzaak om wel te registreren is ook om lessen te leren voor de toekomst.

Niels: je kan natuurlijk als kleinere gemeente inzicht krijgen in een situatie, door elkaar te kennen, maar dit is dan niet onderbouwd met informatie of data. Met COVID19achtige situaties moet je besluiten kunnen onderbouwen. Onderbuikgevoel of intuïtie is niet voldoende. Het gaat misschien niet zo zeer om wat een gemeente met de data doet, maar hoe informeer je ook de burgers? Als er geen budget is om een informatievoorziening in te richten of men ziet het belang er niet van, houdt alles op.

Reactie Arnoud de Boer op de vraag waarom moet bijvoorbeeld een BGT-bronhouder data aanleveren? Het moet niet, het mag. Het is een oproep. We weten dat veel mensen de gevraagde data al in hun eigen beheer hebben. Via de BGT ben je niet verplicht om deze extra gegevens mee te leveren, maar het mag wel. Omdat er nu een gerichte vraag is, hebben veel bronhouders deze data nu alsnog via de BGT aangeleverd.

5. Een probleem bij waarde te creëren van zo'n dashboard is vertrouwen van de gebruiker met betrekking tot waar ze naar kijken. Zou een versimpelde timeline met aanpassingen op de data niet wenselijk zijn?

Niels: Je hebt natuurlijk met allerlei verschillende mensen te maken. Je kan niet zomaar 1 dashboard maken die voor iedereen hetzelfde is omdat er verschillende doelgroepen en belangen zijn. Een professional en een burger heeft ander soort informatie nodig.

Presentatie Geonovum [Arnoud de Boer]

Covid is niet alleen een medisch vraagstuk, het is ook een locatievraagstuk.

Arnoud de Boer geeft een presentatie waarin hij uitleg geeft over verschillende voorbeelden van apps en mogelijkheden rondom covid- en locatiedata.

Zo vertelt hij het een en ander over data die publiek en die privaat beschikbaar zijn. De 'Google mobility reports' tonen de verplaatsing van mobiele apparaten. Op basis van deze rapporten kan je zien of het druk is in parken en supermarkten, of in de detailhandel en recreatie. De vraag die Geonovum hierbij stelde is, hoe nauwkeurig is dit? En kunnen we die locatiegegevens afnemen? Geonovum deed een technische quickscan met fysieke controle tijdens het paasweekend. Dit gaf interessante resultaten. Het probleem is echter dat je deze data niet mag gebruiken. Google en andere platforms hebben dus wel gegevens die je wellicht zou willen inzetten, maar op dit moment kan het niet. Afspraken daarvoor ontbreken.

Arnoud vertelt ook over het managen van data tijdens de coronacrisis. Gegevens over speeltuinen en speelvoorzieningen inzien en aanleveren bijvoorbeeld. Veel bronhouders hebben gereageerd op de oproep van de BGT om data aan te leveren. BGT-bronhouders helpen mee om dit soort gegevens beschikbaar te hebben voor handhaving voor covid-19.

Een ander voorbeeld dat hij geeft, betreft een vingeroefening waar zijn de fietspaden corona-proof? Geonovum heeft een storymap gemaakt aan de hand van gegevens uit de BRT. Daarin is namelijk een indicatie van de breedte van fietspaden opgenomen. In een overzichtskaartje kan je deze fietspaden dan plotten naar hun breedte en kan je als overheid bepalen of en welke maatregelen je wilt nemen.

In een tweede fase (geo4covid-fase twee) is het idee om kennis te delen over covid en locatiedata. Geonovum gaat aan de slag met het maken van een informatiemodel. Hoe zorg je ervoor dat de informatie die je nodig hebt, ook direct beschikbaar is? Behoeft en aanbod bij elkaar brengen en een praktische handreiking bieden op het gebied van ethiek en persoonlijke data.

Vragen

1. Besmetting treedt toch pas op bij langdurig contact, waarom fietspaden sluiten?

Arnoud: Er kwam een locatievraag, los van het feit of het wel of niet moet. Dat is natuurlijk aan de gemeente- en gezondheidsspecialisten zelf. Maatregelen zijn niet aan ons, dus dit is puur inventariseren qua geo-data: kunnen we in beeld brengen waar de fietspaden breed genoeg zijn om elkaar veilig te passeren.

2. Waarom een speciaal informatiemodel voor covid? Het lijkt mij dat je dit vanuit een bredere context zou moeten opstellen, bijvoorbeeld besmetting in de algemene zin.

Arnoud: Helemaal mee eens. Dit is een onderdeel en je wilt eigenlijk een blik hebben op de verschillende registraties waar je gegevens uit moet kunnen halen in geval van een pandemie. Ik hoop dat het informatiemodel breder zal zijn dan alleen covid, dit is dan eigenlijk meer een soort werktitel.

3. Hoe kan je statische geo-data dan vergelijken met dynamische bewegingen van mensen?

Arnoud: goede vraag. Mensen verplaatsen zich, dus je kan wel uitrekenen dat ergens mensen zijn, maar ze bewegen natuurlijk. Het zit ook in het gedrag van mensen en dat kan je niet vangen met geo-data.

Reactie: in hoeverre moet je dat ook willen? Dan ga je bijna richting een politiestaat. Je wilt de burger faciliteren om zelf de verantwoordelijkheid te nemen. Je kan wel kijken naar hoeveel mensen je kwijt kan, maar dicht of ver van elkaar is een stap te ver.

Arnoud: Zeker weten. Geo-data is een hulpmiddel waarmee je kunt berekenen hoeveel mensen je kwijt kan op een plein of in een park zodat het nog veilig is.

BRAINSTORM

Brainstorm groep 1

Een informatiemodel geo voor covid, dat klinkt heel breed. Wat kan er bijgedragen worden als geo-sector?

Het gaat niet alleen om het spel en de knikkers, maar ook de spelregels. Met welk doel zijn gegevens ingewonnen, welke informatie kan je eraan ontleen en voor hoelang? Anders krijg je het risico dat gegevens op de verkeerde manier gebruikt worden.

Wat kan je bijdragen?

- Dynamische gegevens
- Privacy

Nog een aandachtspunt is wat geo kan betekenen om maatregelen te kunnen nemen. Monitoren van afvalwater bijvoorbeeld.

Brainstorm groep 2:

Vragen:

- *Wat kunnen wij als geo-sector bijdragen aan de informatievoorziening rondom COVID-19?
En wat moet een informatiemodel Geo4COVID bevatten?*
- *Welke data wordt gemist voor inzicht in stand van zaken betreffende besmettingen, welke data wordt gemist voor monitoring van COVID-maatregelen en zijn standaarden/afspraken nodig?*

De huidige geo-basisregistraties zijn opgezet met een bepaald doel (context). Als de gegevens in een nieuw afsprakenstelsel IM Geo4COVID met een ander doel ingezet worden is het belangrijk om de spelregels voor het gebruik/benutten van deze data vast te leggen. Anders bestaat het risico op verkeerde interpretaties in bijvoorbeeld dashboards. In spelregels moet er ook vastgelegd worden voor welke periode de data benut kan worden.

90% van de COVID-informatie lijkt dynamisch georiënteerd o.m. verplaatsingsgedrag, drukte. Privacy speelt hier veelal een rol bij, echter hoeft je vanuit statistiek niet van iedereen de locatie te peilen, ofwel werk met referentiegroepen.

Slechts 10% van COVID-informatiebehoefte lijkt betrekking te hebben op statische informatie. Essentiële gegevens moeten verplicht zijn. Statische informatie moet zowel fysiek als functioneel worden ingedeeld, waarbij afbakening van belang is.

Naast inzet voor geodata t.b.v. maatregelen ook aandacht voor preventie, o.m. monitoring afvalwater. Dit om inzicht te krijgen waar de besmetting mogelijk gaat verspreiden of waar een 'besmettingshaard' is, kan informatie vanuit afvalwater ingewonnen worden. Met deze data, wanneer betrouwbaar, kan snel inzicht verkregen worden in welke buurt besmettingen zijn.

Telecomproviders hebben informatie van telefoons. Deze kan je inzetten om te zien waar (te) grote groepen zijn. Het is ook wenselijk om met verschillende data te kunnen voorspellen waar mensen naartoe gaan. De vraag hier is: "waar komt deze data vandaan?" Mogelijk idee om apps te gebruiken die locatie verzamelen.

Uit deze brainstorm kwam ook naar voren dat veel overheden hun eigen manieren hebben om inzicht te krijgen in informatie en eigen manieren om maatregelen te nemen. Ze verzamelen zelf data ten behoeve van informatie voor 1,5 meter maatregelen. De ene overheid wil informatie over recreatieparken, de ander op fietspaden. Men maakt veelal gebruik van lokale kennis. Een uniforme manier zou bijdragen. Budgetten spelen daar natuurlijk ook een enorme rol in.

Samenvattend

- Belangrijk is dat besluiten genomen moeten worden op basis van feiten en dat deze feiten landelijk op dezelfde manier worden toegepast. Dit draagt bij aan een consistent beeld van de situatie. Het zorgt er ook voor dat een burger bijvoorbeeld uit Utrecht hetzelfde kan verwachten in een andere stad.
- Een additioneel idee was ook een melding app voor handhavers zodat zij kunnen melden waar het druk is. Deze locatie kan dan in de gaten gehouden worden dat het niet te druk gaat worden.

Brainstorm groep 3:

De eerste vraag waarnaar gekeken is was: *welke data is nodig om grip te krijgen op covid-19?*

- Meer richting aanbrenge
- *Er is gekeken naar het perspectief vanuit bewoners. Welke informatiebehoefte heeft de bewoner in deze tijd?*
  - o Waar en op welke momenten is het druk, zodat bewoners zelf de keuze kunnen maken om naar een plek toe te gaan of niet. Daar moet je ook factoren in meenemen die in de loop van de tijd te zien zijn. Aangevuld met data waar na onderzoek is gebleken dat het risicofactor verhoogd (bijvoorbeeld onder bewoners met hogere leeftijden is er een snellere bezettingsgraad).
  - o Kijken naar de vakantieperiode, we hebben het dan niet alleen over Nederland, maar bewoners zijn ook benieuwd naar andere landen. Wat zijn daar de regels, wat mag wel en wat niet?
  - o Inzicht in wat specifieke bronnen van besmetting waren. Denk bijvoorbeeld aan kappers, dat zijn misschien een bron van infectie geweest, achteraf. Toekomst moet nog blijken wat het allemaal is geweest, maar het zou mooi zijn als daar meer inzicht in is.
  - o Een routesysteem dat afhankelijk van deze risicodata en crowd managementdata een route adviseert.

Uit de tijd moet doen blijken (door onderzoek en ervaring) wat de bepalende factoren zijn die besmettingsgevaar doen verhogen/verkleinen. Deze factoren dienen als basis te worden gebruikt om bewoners een keuze te laten maken in hun gedrag. Ook een beroep op de bewoner, hoe kan je zelfredzaamheid vergroten?

De tweede vraag luidde: *Hoe zorg je ervoor dat iedereen zich baseert op dezelfde gegevens?*

- 1 regiehouder
- Werken met een meta dataprofiel: zodat men zelf een oordeel kan vegen over de betrouwbaarheid
- Standaarden (basisset) bepalen die op landelijk niveau moeten worden onderhouden. We bepalen deze standaarden nu met de kennis van nu, maar onderzoek moet deze standaarden bepalen.
- Op regionaal niveau zelf data moeten kunnen toevoegen en berekeningen moeten kunnen maken. Zo is uit de omgevingswet gebleken dat elk gebied anders is en aanpassingen nodig zijn per regio.
- Werken aan de perceptie van de kwaliteit van data en dashboards. Waar is de data op gebaseerd? Van wie komt de data? Waarom delen zij deze data? Duidelijk maken waarom je het doet.
- De bewoner heeft relevante, duidelijk en betrouwbare informatie nodig.